

Røða hjá Elsebeth Mercedes Gunnleygsdóttur, landsstýrskvinnu, í sambandi við 100 ára føðingardagin hjá Elsu Leo Joensen, 6. Januar 2020.

Góða Elsa

Hjartaliga tillukku við føðingardegnum.

Tað er mær ein gleði og stórir heiður at fáa høvi at heilsa tygum og tygara avvarðandi henda merkisdag.

Stóra takk fyri tað.

Tygum hava ikki altíð hildið føðingardag 6. januar:

Tað var jú seint á kvøldi og ársins myrkasta tíð, tá tygum vórðu borin í heim í Vági fyri hundrað árum síðani.

Vit kunnu hugsa okkum, at fegnu foreldrini, Sanna og Poul, hava verið so forlipt og bergtikin av lítla gentubarninum, at tey als ikki hava givið sær ikki far um, *júst hvussu nógv klokkan var*, tá dóttirin kom.

Vit skulu minnst til, at hetta sjálvandi var, áðrenn tær elektrisku og lýsandi klokkurnar komu, og langt áðrenn vit høvdu fartelesonina at vísa okkum klokkutíðina.

Kanska var vetrarnáttin eisini so myrk, at tey ikki rættiliga sóu, hvar pinnarnir á klokkuni stóðu.

Í øllum førum hildu tey leingi – ja í heili sekstan ár - at klokkan var farin um miðnáttina, tá barnið varð føtt. Og tí hildu tygum føðingardag 7. januar tey fyrstu árin, líka til tygum skuldu til preliminarpróvtøku á Tvøroyri og tí høvdu tørv á einum navneseðli.

Tá fyrstan gáaðu tit eftir, at á navneseðlinum stóð, at tygum ikki vórðu fødd 7., men 6. Januar. *Tað vil siga fyri miðnátt.*

Tygum vórðu sostatt borin í heim á trettandadegi. Og sjálvur føðingardagurin er júst í dag.

Vit kenna dagin, sum er knýttur at Jesu føðing, og nevndur trettandi dagur eftir jól.

Trettandi dagur jóla verður hildin til minnis um teir tríggjar vísmenninar, sum leita eftir nýggja jødakonginum.

Í Føroyum kenna vit eisini dagin úr søgnini um kópakonuna, sum vit hava hoyrt úr Mikladali og Skálavík. Sambært søgnini plagdu kóparnir at koma saman trettandunátt at dansa á helluni niðri undir bakka í Mikladali.

Og nú stendur vakra Kópakonon á helluni í Mikladali og minnir okkum á henda dag.

Í dag fylla tygum *hundrað ár*, Elsa. So tygum hava upplivað mangt og hvat.

Hesi hundrað árin er nógv hent og stórar broytingar eru farnar fram í øllum heiminum og sanniliga eisini her heima í Føroyum.

Eftir aldarskiðið broyttist gerandisdagurin, og Føroyar gjørdust so spakuliga eitt land við nýmótans hentleikum.

Árið eftir, at tygum vóru fødd - í 1921 - gjørði Vágs Kommuna fyrsta vatnorkuverkið í Føroyum í Botni vestantil á Suðuroynni. Hetta hevur verið eitt frambrot av teimum heilt stóru.

Tygum dámdi væl at ganga í skúla, Elsa, og eftir at hava fingið preliminerprógv í 1936, byrjaðu tygum í 1940 - meðan seinni heimsbardagi leikaði á - at læra til sjúkrasystir.

Tíverri noyddust tygum at gevast, tí tygum fingi smittuna – tuberkular.

Men tíbetur blivu tygum frísk aftur, og fóru tá at arbeiða á skrivstovuni á Dronning Alexandrines Hospital.

Kunnleikin og lærdómurin, tygum har fingi, hava helst verið millum orsökirnar til, at tygum seinni vórðu biðin um at taka tygum av at selja medisín í Fuglafirði, hagar tygum tá vóru flutt.

Meðan tygum starvaðust á sjúkrahúsinum, ferðaðust tygum eisini kring landið sum skrivari hjá einum donskum eygnalækna.

Henda ferðing gav tygum luft undir veingirnar, kunnu vit siga.

Tí tær oyggjarnar, tit ikki lukkaðust at vitja tá, fingi tygum hug at vitja seinni: Tá tyrluflúgvingin byrjaði í Føroyum – ja, tá fóru tygum av álvara á flog og vitjaðu nógvar oyggjar.

Tað var als ikki vanligt at flúgva í tyrlu millum oyggjarnar tá longu fyrst í 80'unum.

So djørv hava tygum verið, tað má sigast!

Beint eftir kríggið hittu tygum unga fuglfirðingin, Ismar. Nýgift fluttu tit í nýggju húsinu við Gjógvá, og har búðu tit í meira enn hálva øld, inntil tygum fluttu inn her á Røktarheimið í Runavík.

Ismar var jú gítin yrkjari, og longu í 1951 yrkti hann til fyrstfødða sonin, Jóannes. Eitt ørindi ljóðar soleiðis:

*Hoyrir kær móðurfetini hann,
Tryggur er hann innanveggja,
Veit hann, at móðir er nær, hann kann
Tryggur at sova seg leggja.*

Vøkur yrking til sonin, men sanniliga eisini til ungu mammuna!

Tvey ár seinni fingi tit yngra sonin, Páll.

Elsa, tey eru ikki mong, sum sleppa at lesa síni egnu minningarorð. Men tað kunnu vit næstan siga, at tygum gjørdu, tá Albert Róin, sáli, yrkti eina so vakra yrking um tygum.

Yrkjarin plagdi jú at fáa eitt hugnaligt prát, tá hann gekk framvið tygum í urtagarðinum.

Tygum vóru einans mitt í 70'unum, og vóru á sjúkrahúsinum og høvdu fingið skurðviðgerð.

Yrkjarin hevur ikki havt nakrar serligar vónir, tí undir yvirskriftini "Saknað", yrkti hann hesi fittu orð (og eg haldi, tað bilar einki, um eg lesi hetta ørindið)

Saknað

Blómugarður við Gróthúsá

vakur var á sumri.

Nógvar rósur vaksa har,

Elsa um tær fjálgar.

Nú er Elsa vorðin veik

eins og hennar' rósur,

onkur saknar Elsu har,

og onkur hennar' rósur.

Gott sumar, Elsa!

Elsa, tíbetur eru tygum framvegis okkara millum, og kunnu gleðast um hesi vøkru orð, sum stóðu í Dimmalætting fyri longu nógvum árum síðani.

Tygum hava eitt langt og virkið lív at minnast afturá, Elsa:

Barnaárin í Vági, ungdómsár í Havn, og vaksna og sera virkna lívið í Fuglafirði.

Og í dag halda vit hundrað ára føðingardag tygara, og eg fari at ynskja tygum eitt blítt lívskvøld.

Eg vil ynskja tygum og tygara avvarðandi hjartaliga tillukku við degnum.

Hjartaliga tillukku og takk fyri!